

Posudek na bakalářskou práci Terezie Engelové: Dělbba práce a polyethismus v koloniích sociálních rypošů

Potřeba této literární rešerše i následného experimentu vyvstala z naší asi nejzajímavější telemetrické studie, kterou se nám ovšem ještě nepovedlo publikovat (Šklíba et al. Spatial activity of *Fukomys ansellii*). Ovšem ještě před jejím sepisováním jsme mnohokrát narazili na neuvěřitelný zmatek v termínech, které měly odlišovat různé stabilní projevy v rámci jednotlivých rodin v souvislosti s něčím, co bychom mohli nazvat „prací“ v její prospěch. Tento chaos vychází z velké míry z posedlosti našroubovat některé rypoší projevy na ty u eusociálního hmyzu. Tato obsese nápadná zejména koncem 80. a v 90. letech (i když u některých týmy to stále drží) je asi jedním z nejnázornějších příkladů nesouladu nashromážděných dat od teoretického rámce, do něhož jsou zasazena, který jsem kdy ve vědě zaznamenal. Chápu, že pokušení muselo být obrovské, neboť postihlo to i některé přátelené laboroky, jež členové se vyznačují střízlivostí a kritickým přístupem. Výsledky naznačující, že studované fenomény zejména kast nejsou diskretním unikátním jevem, ale spíše kontinuem, které se dá vysvětlit věkem nebo velikostí zvířete nikdy nedostaly tolik prostoru (není nic překvapivého na tom, že velcí/staří jedinci jsou méně aktivní nebo že se věnují jiným aktivitám, než pubescenti). Pozornost byla věnována studiím s bombastickými závěry, i když byly často provedeny na omezeném vzorku, se kterým by byl problém na řadě institucí i pro bakalářskou práci. Zásadní článek Jenny Jarvisové publikovaný v roce 1981 v Science je toho zářným příkladem.

V této situaci mi přišlo vhodné zadat rešeršní práci, která by zanalyzovala studie, které se dělbou práce či existencí kast u rypošů a dalších kooperativně se množících obratlovců zabývají. Bakalářská práce se nakonec z nejrůznějších důvodů omezila na rypoše, přesto i tak to byla hromada práce. Autorka se v naší skupině objevila uprostřed třetího ročníku. To společně s nakonec překvapivou košatostí tématu byly důvody, proč bakalářská práce byla odevzdána s větším zpožděním. Jistou komplikací bylo asi i to, že přišla z jiné katedry a že neměla absolvované skoro žádné zoologické kurzy. Přesto se celkem statečně se zhostila studia velkého množství literatury a i díky tomu, že dobře ovládá mateřský i anglický jazyk byla schopna po fázích prvotního tápání tvořit srozumitelný text. Ten není úplně ideální, neboť někdy jde jen obtížně poznat, která fakta jsou důležitá a která méně. Autorka také někdy přejímá z literatury výsledky, které ilustrují fenomén, jenž jinde zpochybňuje a ne vždy šlo poznat, o co jí jde. Nicméně na to, jak to téma bylo obtížné, to velmi zvládla dobře. Možná je jen škoda, že některá zajímavá zjištění, které učinila během práce, a které uvádějí na pravou míru řadu omylů či nepřesností, jsou často utopená ve vlastním textu. Terezino psaní provázela tradiční nemoc začínajících pisatelů a to neochota se vzdávat již pracně napsaného textu, i když není moc relevantní. Z tohoto přístupu pramení i to, že se v bakalářské práci objevuje i dizajn plánovaného experimentu, který je ještě velmi daleko od toho, co bude realizováno a s jehož zahrnutím jsem moc nesouhlasil. Na druhou stranu podobná zvilost je vlastně imponující a spíše než na studentovu zpupnosti může ukazovat na neschopnost školitele přesvědčit studenta o své pravdě.

Abych to shrnul. Myslím, že bakalářská práce Terezie Engelové a zejména ta literární část je natolik kvalitní a studentka prokázal schopnosti, které by na této instituci při psaní rešeršní práce prokázat měla, takže že si bakalářský titul zaslouží.

Radim Šumbera

23.05.2016